

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no. 26607/07

Aliye BAŞAK ve Sevim BAŞAK / TÜRKİYE

Başkan,

Ksenija Turković

Yargıçlar,

Jon Fridrik Kjølbro,

Georges Ravarani

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Vekili* Hasan Bakırcı' nın katılımıyla 28 Mart 2017 tarihinde Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), 14 Haziran 2007 tarihli başvuruyu göz önünde bulundurarak gerçekleştirdiği müzakere neticesinde, aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. **Adalet Bakanlığı**, 2017. Bu gayriresmi çeviri, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAY

1. Başvuranlar, Aliye Başak ve Sevim Başak, sırasıyla 1975 ve 1945 doğumlu Türk vatandaşlarıdır ve İstanbul'da ikamet etmektedirler. Başvuranlar, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde İstanbul Barosu'na kayıtlı Avukat A. Başak tarafından temsil edilmişlerdir.

2. Davanın olayları, başvuranlar tarafından ifade edildiği şekilde aşağıdaki gibi özetlenebilir.

A. Somut olayın koŐulları

3. BaŐvuranlara, 14 Kasım 1985 tarihinde İmar ve Gecekondü Mevzuatına Aykırı Yapılar hakkında 2981 sayılı Kanuna (« 2981 sayılı Kanun») dayanarak, İstanbul Pendik bölgesindeki 234 no.lu parselde bulunan 172 m² 'lik bir alanda kurulu iki katlı taşınmazın tapu tahsis belgesi (*Tapu tahsis belgesi*, bundan sonra « belge » olarak anılacaktır) verilmiştir.

4. BaŐvuranlara göre 11 Nisan 2002 tarihinde Pendik Belediyesi görevlileri, yıkılacak yerlere girmişler ve uzantıların yani bahçe duvarının, kömür depolama yerinin ve dış yatağın kamusal alanı işgal ettiğini ileri sürmüşlerdir. Görevliler, buraya bir kaldırım yapmadan önce işgal gerekçesiyle bu ek binaları yıktırmışlardır.

5. 19 Nisan 2002 tarihinde Pendik Sulh Hukuk Mahkemesinde açılan tespit davası kapsamında başvuranların talebi üzerine yapılan yer tespitinin ardından bilirkiŐi raporu düzenlenmiştir. Bu rapor başvuranların maddi zararlarını 480 Türk lirası (TRL, ilgili dönemde yaklaşık 317 avro) olarak değerlendirmiştir.

6. Başvuranlar, 22 Mayıs 2002 tarihinde Pendik Asliye Hukuk Mahkemesine tazminat davası açmışlardır.

7. Bu mahkeme, 25 Eylül 2003 tarihinde görevsizlik kararı vermiştir.

8. Dava, 15 Mart 2004 tarihinde, yukarıda belirtilen uzantıların yıkılması nedeniyle yürütülen tam yargı davası kapsamında İstanbul 2. İdare Mahkemesi (« idari mahkeme ») görevlendirilmiştir.

9. İdari mahkeme, 16 Mart 2006 tarihinde idarenin kanuna uygun karar verdiği gerekçesiyle başvuruların iddialarını reddetmiştir.

10. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 7 Mart 2007 tarihinde bu kararı onamıştır.

B. İlgili iç hukuk ve uygulaması

1. 2981 sayılı Kanun

11. 24 Şubat 1984 tarihli (yürürlüğe girişi 8 Mart 1984) ve 2981 sayılı Kanunun amacı; bugüne kadar imar ve gecekondular mevzuatına aykırı olarak inşa edilmiş ve inşa halindeki bütün yapıların bakım ve onarımı, yenilenmesi, düzenlenmesi ve yıkılması için alınacak önlemleri belirlemektir.

12. Yargıtay yerleşik içtihadına göre, tapu tahsis belgesi tapu senedi değildir ancak zilyetlik hakkına sahiptir. Bu belge kendi içinde ihtilaf konusu taşınmazın kaydının malikin adına yapılmasına imkân vermemektedir. Söz konusu arazinin bu tür bir kaydın konusu olabilmesi için bir ıslah imar planının kabul edilmesi ve söz konusu arazinin bu planda tek parsel olarak gösterilmesi gerekmektedir (bu anlamda, bkz. Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin, aralarında 30 Kasım 1999 tarihli (E. 1999/8088 – K. 1999/8570), 13 Aralık 2001 (E. 2001/8291 – K. 2001/8770), 30 Nisan 2002 (E. 2002/1791 – K. 2002/3357), 3 Kasım 2003 (E. 2003/5180 – K. 2003/7689) kararların bulunduğu pek çok karar).

2. 775 sayılı Kanun

13. Gecekondulara ilişkin 20 Temmuz 1966 tarihli ve 775 sayılı Kanunun 18. maddesi şu şekildedir:

Yeniden gecekondur yapılmasının önlenmesi**Madde 18**

Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra, belediye sınırları içinde veya dışında, belediyelere, Hazineye, özel idarelere, katma bütçeli dairelere ait arazi ve arsalarda veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerde yapılacak, daimi veya geçici bütün izinsiz yapılar, inşa sırasında olsun veya iskân edilmiş bulunsun, hiçbir karar alınmasına lüzum kalmaksızın, belediye veya Devlet zabıtası tarafından derhal yıktırılır.

Yıkım sırasında lüzum hâsıl olduğunda, belediyeler ilgili mülkiye amirlerine başvurarak yardım isteyebilirler. Mülkiye amirleri, Devlet zabıtası ve imkânlarından faydalanmak suretiyle, izinsiz yapıların yıkım konusunda yükümlüdürler.

ŐİKÂYETLER

14. Başvuranlar, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesini ileri sürerek, söz konusu taşınmazın uzantılarının tebliğ yapılmadan yıkılmasının kanuna aykırı olduğunu ve bu işlemin mülkiyetlerine saygı haklarını ihlal ettiğini ileri sürmektedirler.

15. Öte yandan Sözleşme'nin 17. maddesini ileri süren başvuranlar, hatta bu tedbirin, hakkın kötüye kullanılması yasağını ihlalini oluşturduğunu iddia etmektedirler.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

16. Başvuranlar, maliki olduklarını iddia ettikleri taşınmazın uzantılarını hedefleyen yıkım tedbiri nedeniyle mülkiyetlerine saygı haklarının ihlal edildiğinden őikâyet etmektedirler. Başvuranların ileri sürdükleri Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi Şu şekildedir:

« Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâlel getirmez».

17. Mahkeme, Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ilk paragrafında dile getirilen « mülk » anlayışının, maddi varlıklara sahip olmayı sınırlandırmayan ve iç hukukta bu hüküm uyarınca varlıkları oluşturan diğer bazı hak ve menfaatlerin « mülkiyet hakkı» ve dolayısıyla « mülk» olarak kabul edilebilen resmi nitelendirmelerden bağımsız bir kapsama sahip olduğunu hatırlatmaktadır. Her durumda bütününde değerlendirilen koşulların, Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesince korunan somut bir menfaate başvuruları malik kılıp kılmadığının incelenmesi gerekmektedir (bkz. *Iatridis / Yunanistan* [BD], no. 31107/96, § 54, AİHM 1999-II, *Öneryıldız / Türkiye* [BD], no. 48939/99, § 124, AİHM 2004-XII, *Hamer / Belçika*, no. 21861/03, § 75, AİHM 2007-V (özetler) ve *Anat ve diğerleri / Türkiye*, no. 37899/04, § 51, 26 Nisan 2011).

18. Öte yandan « mülk » kavramı, « gayrimenkullerle» sınırlı olmadığı gibi başvuranın en azından mülkiyet hakkından etkin bir şekilde yararlanmak için makul ve meşru bir beklentiye sahip olmayı isteyebileceği haklar da dahil olmak üzere menkul kıymetleri de kapsayabilmektedir (*Prince Hans-Adam II de Liechtenstein / Almanya* [BD], no. 42527/98, § 83, AİHM 2001-VIII). Mülkiyetten yararlanma yetkisinin sürdürülebilmesine ilişkin meşru beklentinin, « iç hukukta yeterli bir temele » dayanması gerekmektedir (*Kopecký / Slovakya* [BD], no. 44912/98, § 52, AİHM 2004-IX, ve *Depalle / Fransa* [BD], no. 34044/02, §§ 62 ve 63, AİHM 2010).

19. Mahkeme, somut olayda öncelikle başvuranların, dava konusu taşınmaza ilişkin bir tapu tahsis belgesine sahip olduklarını belirlemektedir.

20. Mahkeme bunun ardından, başvuranların elindeki tahsis belgesinin üzerinde söz konusu belgenin verilmesinin ardından inşa edilen uzantılarla

ilgili herhangi bir ibare olmadığını, sadece iki katlı taşınmaz ile ilgili bilgilerin yer aldığını belirlemektedir. Başka bir deyişle bu belge, tamamen yasadışı yapılan ve yıkım işlemine konu olan uzantıları kapsamamaktadır.

21. Mahkeme buna bağlı olarak, iç hukukun, bu anlamda açık bir karar verilmesini beklemeden ve ilgilileri ikaz etme yükümlülüğü olmaksızın (yukarıdaki 13. paragraf) makamlara, imar izni olmadan inşa edilen tüm yeni yapıların yıkılmasını zorunlu kıldığını belirlemektedir. Sonrasında Mahkeme, kamusal alanı işgal ettiği gerekçesiyle yıkım tedbirinin sadece uzantıları yani bahçe duvarını, kömür yatağını ve depolama yerini kapsadığını tespit etmektedir.

22. Mahkeme bu bağlamda, bahse konu belgenin bir tapu senedi olmadığını; sadece malikinin söz konusu arazi üzerinde zilyetliğini gösterdiğini değerlendirmiştir. Bu belgenin verilmesi, malikin mülkiyet hakkından yararlanması ile eşdeğer değildir ve makamları tapu senedi vermeye yükümlü tutmamaktadır (yukarıda anılan *Anat ve diğerleri* § 55).

23. Somut olayda makamlar, kanuna dayanarak, gecekonduların yayılmasından, kamusal alanın işgal edilmesinden kaçınmak ve potansiyel suçluların ikna edilmesi amacıyla bu ruhsatsız yapıları yıkmaya başlamışlardır (bkz., mutatis mutandis, *Tiryakioğlu / Türkiye* (kabul edilebilirlik kararı), no. 24404/02, 13 Mayıs 2008). Dahası, başvurular yıkımın, tebligat yapılmadan gerçekleştirildiğini iddia etmişler ama bununla birlikte belediye görevlilerinin yıkım yapılacak yerlere girdiklerinde (yukarıdaki 4. paragraf), 11 Nisan 2002 tarihinde şifahen bilgilendirildiklerini beyan etmişlerdir.

24. Bu dikkate alınması gereken hususlar ışığında Mahkeme, sadece başvuruların elinde bulunan belgeye dayanarak, yıkım işleminin taşınmazlarına saygı haklarını ihlal ettiği sonucuna varamaz, bir tapu senedi teşkil etmeyen bu belge (yukarıda anılan *Anat ve diğerleri*, § 56), özellikle yıkılan yasa dışı uzantıları kapsamamaktadır. Makamlar, yıkıma, kaçak yapılara karşı hiçbir tolerans göstermeyen kanuna uygun olarak

başlamışlardır. Başvuranlar, bu nedenle Sözlēme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi anlamında bir « mülkün » varlığından yararlanamazlar.

25. Bu Őikâyetin, 35. maddenin 3. fıkrası anlamında Sözlēme hükümleri ile *konu bakımından (ratione materiae)* bağdaŐmadıđı ve 35. maddenin 4. fıkrası uyarınca reddedilmesi gerektiği anlaŐılmaktadır.

26. 17. madde bağlamındaki Őikâyet konusunda Mahkeme, yukarıda belirtilenler ölçüsünde baŐvurunun bu bölümünün açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve Sözlēme'nin 35. maddesinin 3 ve 4. fıkraları uyarınca da reddedilmesi gerektiğini değerlendirmektedir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oybirliğiyle,

BaŐvurunun kabul edilemez olduğunu *beyan eder.*

İŐbu karar Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup 4 Mayıs 2017 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiŐtir.

Hasan Bakırcı
Yazı İŞleri Müdür Vekili

Ksenija Turković
Başkan